

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Андрієнко Наталії Володимирівни**
за темою **«Науково-практичні підходи до удосконалення системи
управління трудовим колективом аптечного закладу»**,
представлену до спеціалізованої вченої ради ДФ 64.605.068
Національного фармацевтичного університету на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я»
за спеціальністю 226 Фармація, промислова фармація

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи. Аптечні заклади (АЗ) як соціально значущі заклади охорони здоров'я у суспільстві вимагають особливих підходів в організації роботи, а зокрема в управлінні трудовим колективом. Враховуючи специфіку роботи фармацевтичних працівників у сучасних умовах надання фармацевтичної допомоги і те, що вони є найважливішою складовою забезпечення соціальної та економічної ефективності АЗ, підходи до управління персоналом аптек потребують постійного оновлення та удосконалення.

Перед керівником АЗ постають задачі щодо інтеграції управління персоналом у загальну стратегію АЗ та максимального залучення професійного потенціалу кожного співробітника задля ефективного виконання ним щоденних задач і досягнення цілей АЗ. Відповідно управлінські дії керівника повинні базуватись на принципах командної роботи усіх членів колективу, їх спрямованості на відвідувачів та надання якісної фармацевтичної допомоги, а також на формуванні сприятливого соціально-психологічного клімату (СПК) на рівні АЗ, первинного колективу та кожного окремого працівника.

Отже, управління персоналом в АЗ повинно враховувати виклики часу і орієнтуватись на потребу сучасного суспільства як отримувача фармацевтичних послуг, адже саме формування і покращення сприятливого СПК в АЗ сприятиме розкриттю творчого потенціалу персоналу, підвищенню його кваліфікації, нівелюванню конфліктних ситуацій, зростанню економічної ефективності діяльності закладу в цілому.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно з планом науково-дослідних робіт Національного фармацевтичного університету за темою «Організація фармацевтичної справи, менеджмент і маркетинг у фармації» (номер державної реєстрації НДР 0114U000954).

Новизна дослідження та одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних, методологічних, методичних і практичних засад удосконалення стану СПК в трудовому колективі АЗ в умовах динаміки зовнішнього та внутрішнього середовища.

Дисертанткою вперше розроблено й апробовано комплексну методіку дослідження СПК в АЗ, що забезпечує оцінку соціальних і психологічних складових клімату в аптеці.

Побудовано модель організаційно-психологічного супроводу управління СПК в АЗ, об'єктом якого є дії з покращення стану клімату в закладі, що сприяє формуванню довірчого ставлення відвідувачів до персоналу закладу.

Вперше розроблено систему моніторингу СПК в АЗ, що дозволяє покращити його стан завдяки своєчасному реагуванню на будь-які зміни.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці теоретичних, організаційних, методичних і науково-практичних засад формування й управління СПК у трудовому колективі АЗ з урахуванням особливостей фармацевтичної діяльності, вимог належної аптечної практики GPP та Етичного кодексу у сфері фармації та впливу зовнішнього й внутрішнього середовища функціонування закладу в умовах коронавірусу та воєнного стану.

Автором розроблено методичні рекомендації з формування й управління СПК в трудовому колективі АЗ, що дозволять активізувати діяльність колективу з реалізації психологічного потенціалу сприятливого СПК.

Досліджено механізми управління СПК в АЗ, що можуть бути науково-методичним обґрунтуванням для вирішення завдань позиціонування АЗ як

інноваційного середовища, у якому повноцінно реалізовано надання фармацевтичної допомоги відвідувачам закладу.

Практичне значення дисертаційної роботи підтверджено впровадженням методики оцінювання соціально-психологічного клімату в АЗ, яка представлена у методичних рекомендаціях автора, у діяльність закладів фармацевтичного сектору сфери охорони здоров'я та в освітній процес підготовки фармацевтичних працівників, що підтверджено 11 актами впровадження.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дослідження виконано на сучасному науковому рівні. Використані методи досліджень відповідають поставленим завданням і сучасним вимогам, є об'єктивними та складають основу наукової інтерпретації результатів. Висновки дисертаційної роботи повністю відображають результати проведених досліджень, є цілком аргументованими і логічними. Результати дисертаційної роботи Андрієнко Н.В. є перспективними для впровадження у практичну фармацію.

Структура і зміст основних положень дисертаційної роботи. Структура дисертаційної роботи Андрієнко Н.В. в цілому відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій, викладена на 283 сторінках машинописного тексту та складається зі змісту, переліку умовних скорочень, вступу, основної частини у п'яти розділах, загальних висновків, переліку використаних джерел, додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, викладено зв'язок роботи з науковими планами, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, наведено перелік використаних методів дисертаційного дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, відзначено особистий внесок здобувача.

У першому розділі дисертаційної роботи автором узагальнено теоретичні засади управління трудовим колективом АЗ, визначено види та охарактеризовано міжособистісні сумісності членів трудового колективу.

Сформульовано організаційні рівні та відповідні їм завдання щодо забезпечення психологічного впливу на трудовий колектив АЗ. Досліджено функції, структуру та принципи формування СПК в трудовому колективі. Узагальнено підходи до управління та діагностики СПК в трудовому колективі та окреслено шляхів його покращення.

У другому розділі дисертаційної роботи автором наведено концептуальну модель системи управління трудовим колективом АЗ, відповідно до якої обгрунтовано мету та основні завдання дисертаційного дослідження.

Обгрунтовано методикау дисертаційного дослідження, опрацьовано загальну послідовність і структуру проведення дослідження на підставі визначення взаємозв'язку етапів, напрямів та результатів. Описано використані в дисертаційному дослідженні методи.

У третьому розділі проаналізовано чинники впливу на СПК у трудовому колективі АЗ, які поділено на чинники зовнішнього та внутрішнього впливу. Вивчено стан СПК в АЗ. Проведено SWOT-аналіз і визначено сильні й слабкі сторони у сфері управління СПК АЗ, можливості й загрози його покращення.

Досліджено кореляційний зв'язок між рівнем організованості трудових колективів, віковими показниками, показниками конфліктостійкості, типом міжособистісних відносин, стилем управління та станом СПК у трудовому колективі досліджуваних АЗ. Визначено рівень конфліктності в трудовому колективі АЗ. Вивчено стан відносин між завідувачами АЗ і персоналом та їхній вплив на стан СПК у трудовому колективі.

Четвертий розділ дисертаційної роботи присвячено розробці комплексної моделі управління СПК в АЗ. Досліджено умови створення системи управління СПК в АЗ. Визначено напрямки поліпшення стану СПК у трудовому колективі АЗ.

Запропоновано науково-практичні підходи до визначення мобінгу в трудовому колективі аптечного закладу. Запропонований каталог видів мобінгу на робочому місці в АЗ. Побудовано модель мобінгу в трудовому

колективі АЗ, яка містить його причини, процес і наслідки, а також запропоновано програму запобігання мобінгу в трудовому колективі АЗ.

Розроблено комплексну методику дослідження СПК в АЗ. Побудовано профіль СПК на прикладі АЗ Полтавської, Львівської і Тернопільської областей, а також побудовано соціоматриці персоналу досліджуваних аптек.

Розраховано комплексний показник соціальної задоволеності членів трудового колективу АЗ. Запропоновано методику оптимізації складу робочих змін в АЗ за допомогою методу соціомапінгу з використання прикладної програми Sociomap Viewer.

У п'ятому розділі дисертанткою представлено розроблений соціально-психологічний механізм управління трудовими відносинами в АЗ. Зокрема, запропоновано і обґрунтовано модель організаційно-психологічного супроводу управління СПК в АЗ та визначено основні його напрями. Визначено алгоритм процесу контролю управління і моніторингу СПК у трудовому колективі АЗ. Визначено функції закладів освіти в підвищенні психологічної культури фармацевтів. Запропоновано програму заходів з поліпшення СПК у трудовому колективі АЗ. Розроблено тренінгову модель покращення СПК в трудовому колективі АЗ. Запропоновано методику оцінювання впливу СПК на ефективність функціонування аптеки.

Повнота викладу дисертаційних досліджень у наукових працях. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 18 наукових робіт, у т.ч. 5 статей у наукових фахових виданнях (зокрема 1 стаття у науковому виданні, що індексується наукометричною базою Scopus), 12 тез доповідей, 1 методичні рекомендації. У наукових працях Андрієнко Н.В. повно відображено викладені у дисертаційній роботі висновки та рекомендації.

Зауваження і пропозиції до змісту і оформлення дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Андрієнко Н.В. оформлена відповідно до чинних вимог, містить усі необхідні ознаки актуальності, результати дослідження мають наукову та практичну значимість, висновки є логічними і повністю

висвітлюють результати проведених досліджень. Проте необхідно висловити деякі зауваження та пропозиції, що виникли у процесі рецензування:

1. У дисертаційній роботі у підрозділі 1.3 «Вивчення підходів до управління та діагностики соціально-психологічного клімату в трудовому колективі й шляхів його покращення» розглянуто шляхи покращення СПК в трудовому колективі АЗ. Проте, доцільно було б навести досвід закордонних АЗ стосовно заходів з його поліпшення.
2. У підрозділі 4.3 «Упровадження комплексної методики дослідження соціально-психологічного клімату в аптечному закладі» наведено рис. 4.13-4.15, які, на наш погляд, доцільно було б перенести в додатки.
3. У підрозділі 5.3 «Розроблення тренінгової моделі покращення соціально-психологічного клімату в трудовому колективі аптечного закладу» наведено рис. 5.14 «Бізнес-модель проведення тренінгів з удосконалення СПК у трудовому колективі АЗ (на прикладі «Тренінг розв'язання конфліктів»)». На наш погляд, доцільно було б змінити назву на «Процесна модель проведення тренінгів з удосконалення СПК у трудовому колективі АЗ (на прикладі «Тренінг розв'язання конфліктів»)» та більш детально описати запропоновані її етапи.

Наведені зауваження та пропозиції не носять принциповий характер і не знижують загальну високу оцінку дисертаційної роботи.

У рамках наукової дискусії бажано отримати відповіді дисертанта на наступні запитання:

1. Які із запропонованих Вами заходів у рамках управління соціально-психологічним кліматом колективу аптечного закладу є першочерговими при виявленні моббінгу?
2. Поясніть мету розробленого Вами організаційно-психологічного супроводу управління соціально-психологічним кліматом в трудовому колективі аптечного закладу.

Висновок. Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що дисертаційна робота «Науково-практичні підходи до удосконалення системи

управління трудовим колективом аптечного закладу» є закінченою науковою працею, в якій досягнута мета та виконані завдання дослідження, в якій відсутні порушення академічної доброчесності, і яка відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44, а її автор, Андрієнко Наталія Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація».

Рецензент

завідувачка кафедри соціальної фармації

Національного фармацевтичного університету,

кандидат фармацевтичних наук, доцент

Аліна ВОЛКОВА

Підпис доц. Аліни ВОЛКОВОЇ засвідчую

Начальник відділу кадрів НФаУ

Орина ПРИСТІЧ